

IZVRŠENJE STRANE KAZNE PRESUDE¹

Ovim radom autor daje prikaz normativne regulative u postupcima pružanja međunarodne kaznenopravne pomoći koja se odnosi na transfer osuđenih osoba. Nakon naznake osnovnih razloga za uvođenje ovog instituta, autor razrađuje pravne izvor iz međunarodnog prava i domaćeg prava. U radu anticipiraju se i problemi vezani za izvršenje kazne zatvora izrečene po ICTY-u kao i u budućnosti problemi koji mogu proizići u izvršenju kazne zatvora budućeg stalnog Međunarodnog kaznenog suda. Poseban osvrt sa tabelarnim prikazom autor daje na praksu postupanja Županijskog suda u Zagrebu u postupcima transfera.

Moderna vremena donijela su neslućeno povećanje prometa ljudi i dobara te nacionalne granice postaju relativne kako u domeni gospodarstva tako i u kaznenopravnoj domeni. Poimanje apsolutnog državnog suvereniteta unutar nacionalnih granica, koje je isključivalo mogućnost uvažavanja kaznenopravnog sustava druge države, ovakvim društvenim, a također i tehnološkim razvojem postepeno se relativizira. Nije se mogao izbjeći trend kojim su države bile prisiljene uvažavati značaj kaznenopravnog sustava druge države te se postepeno razvijao pojam međunarodne kaznenopravne pomoći.

Motivi koji su države navodile na nužnost takove međunarodne kaznenopravne pomoći bila je nužnost najšire međunarodne suradnje u suzbijanju kriminaliteta koji sve više postaje transnacionalan i ne poznaje državne granice², a njegova opasnost je sve veća, bez obzira gdje se događa radnja koja predstavlja kazneno djelo.

Takova pomoć razvijala se kroz razradu raznih oblika, a u kaznenom pravu interesantni su pojam ekstradicije počinitelja kaznenog djela jednoj državi iz druge u kojoj je zatečen, zatim ustupanje kaznenog progona stranoj državi, brojni oblike tzv. “male” međunarodne kaznenopravne zaštite³ te na posljertku izvršenje strane kaznene presude, što je i predmet ovoga rada.

Općenito, da bi došla u obzir primjena međunarodne kaznenopravne pomoći, potrebna je valjana pravna regulativa. Ta regulativa mora postojati kako u unutarnjem pravu tako i u odredbama koje su usuglašene i prihvaćene bilo u dvostranim, višestranim ili mnogostranim međunarodnim ugovorima.

U Republici Hrvatskoj, u njenom unutarnjem pravu pitanje međunarodne suradnje u domeni kaznenog prava koje regulira pitanje izvršenja strane sudske odluke, što je predmet

¹ Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu vol.7 br. 1/2000

² motivi su koji puta bili i “osebujni” i drugačiji kako navodi D. Oehler u radu Recognition of Foreign Penal Judgments and Their Enforcement, kao kod Venecije koja je preuzimala kriminalce osuđene u drugim državama kao galijote za svoju flotu

³ u ovaj pojam spada saslušanje svjedoka, ispitivanje vještaka, okrivljenika, predaja predmeta, osiguranje prisutnosti osoba, dostavljanje pismena, razmjena podataka između nadležnih organa sl.

ovoga rada, regulirano je glavom XXX Zakona o krivičnom postupku (prečišćeni tekst NN br. 34 od 21. travnja 1993. godine)⁴ te četvrtim dijelom Zakona o izvršavanju kazne zatvora⁵ koji govori o međunarodnoj suradnji, a koje odredbe stupaju na snagu 6 mjeseci od dana objave u Narodnim novinama tj. 01.svibnja 2000.godine.

U odnosu na međunarodne ugovor i problematiku ovoga rada, bilo višestranе bilo dvostrane, u Republici Hrvatskoj, prema raspoloživim saznanjima⁶, na snazi su tj. potpisani su i ratificirani ili odlukom o sukcesiji od bivše države preuzeti su kao mnogostrani Konvencija o transferu osuđenih osoba od 21. ožujka 1983. godine⁷ i Europska konvencija o nadzoru nad uvjetno osuđenim ili uvjetno puštenim prijestupnicima od 22. srpnja 1964 godine⁸, dok su od dvostranih ugovora na snazi Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima od 7. veljače 1994 godine⁹, Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima od 2. studenog 1994. godine¹⁰, sporazum između vlade Republike Hrvatske, vlade Bosne i Hercegovine i vlade Federacije Bosne i Hercegovine o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima potpisan u Splitu 26.veljače 1996.godine¹¹ te sa Republikom Češkom i Republikom Slovačkom Ugovor između SFRJ i ČSSR o međusobnom izručenju osuđenika radi izdržavanja kazne zatvora od 23. svibnja 1989¹², kao i ugovor između SFRJ i republike Austrije o međusobnom izvršenju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 01.veljače 1982.godine¹³.

Uz takovu pravnu regulativu postavlja se pitanje same pravne prirode izvršenja strane kaznene presude. S jedne strane to predstavlja akt pravne pomoći stranoj državi koja je presudu i kaznu izrekla (iziskuje postupanje nadležnih organa jedne države na temelju sudske presude druge državne), a s druge strane po svojoj formi kada se pristupa takovom izvršenju, država u kojoj se kazna izvršava u biti izvršava svoju odluku. Da se radi o odluci same države u kojoj se kazna izvršava vidljivo je po tome što u toj državi potrebno je donošenje odluke kojom se utvrđuje postojanje pretpostavki za takovo izvršenje prema domaćem pravu te se u pojedinim slučajevima, kada je to predviđeno domaćim pravom, provodi postupak prilagođivanja strane kaznene sankcije unutarnjem tj. domaćem zakonodavstvu. Nakon takovog čina ustanove za izvršavanje kazne u svojoj biti izvršavaju odluku domaćeg nadležnog tijela.

⁴ primjenu omogućuje odredba čl. 504 Zakona o kaznenom postupku NN 110 Od 21. listopada 1997. godine

⁵ NN br.128 od 30.studenog 1999.godine

⁶ postoje međunarodni ugovori koje Republika Hrvatska primjenjuje nakon potpisivanja, kao privremene, bez da je njihov tekst objavljen u službenim glasilima.

⁷ NNMU br. 14/1994

⁸ NNMU br. 3/95 sa tekstom u Sl.l. SFRJ-MU br. 4/1991, - ovu problematiku prof.dr. Davor Krapac u knjizi Međunarodna krivično pravna pomoć – Informator 1987.godina svrstavaju u problematiku tzv. "male" kaznenopravne pomoći

⁹ NNMU br. 3/1994

¹⁰ NNMU br. 8/1995

¹¹ Interesantno je da se ovaj sporazum još uvijek primjenjuje na temelju odredbe čl.29 istog sporazuma koji predviđa privremenu primjenu istoga od dana potpisivanja. Za ovaj sporazum značajno je napomenuti da je istom prilikom od strane svih triju sudionika sporazuma potpisan poseban dodatak kojom stranke ugovornice suglasne su da se ovaj sporazum "**privremeno odnosi samo na teritorij federacije B i H dok će se posebnim sporazumom odrediti pitanje i njegova primjena na srpski entitet u B i H**".

¹² Sl. l. SFRJ-MU br. 6/1990 - Ugovor preuzet prema načelima o "općoj sukcesiji" (razmjenom nota ili uspostavom diplomatskih odnosa)

¹³ Preuzet na temelju sukcesije od 08.listopada 1991.godine a čiji tekst je u Sl.l.MU 6/1983.

Izvjeshno odstupanje od ovakvih načela danas nalazimo u pretpostavkama koje predviđa za izvršavanje svojih kazni ICTY. Naime Statutom ICTY-a predviđeno je da kazne izrečene na tome sudu izdržavaju se u državi koju odredi taj sud s popisa država koje su Vijeću sigurnosti izrazile spremnost da prihvate pravomoćno osuđene osobe u ICTY. U ovome trenutku na popisu Vijeća sigurnosti nalazi se sedam država koje su izrazile spremnost preuzeti osuđene po ICTY-u.

Značajno je da se na popisu tih država nalaze i pojedine države sa kojima Republika Hrvatska ima zaključene dvostrane ugovore (Austrija), a također i države koje primjenjuju Europsku konvenciju o transferu osuđenih osoba. Međutim za tretman osuđenih osoba po ICTY valja problematiku promatrati na drugačiji način. Presude koje se izvršavaju i tim državama nisu "njihove" presude u pravom smislu te riječi i postavlja se pitanje mogu li se te države tretirati kao "države presuđenja". Naime, europska konvencija daje izričitu definiciju "države presuđenja" u koju se ne uklapa pojam ICTY kao suda smještenog u trećoj državi i osnovanog za izričito određen teritorij bivše Jugoslavije.

Gotovo identična situacija je i u odnosu na tekst dvostranog ugovora sa Republikom Austrijom koji predviđa mogućnost transfera kada se radi o presudi izrečenoj u jednoj od tih država. U odnosu na ovaj ugovor postavlja se daljnji problem. Naime, ovaj ugovor svojim člankom 3 i 4 izričito isključuje mogućnost transfera ako se radi o tzv. političkim ili vojnim kaznenim djelima. Kako je sam ICTY osnovan i nadležan za kaznena djela teškog kršenja Ženevskih konvencija iz 1949; kršenje zakona i običaja ratovanja; genocid i zločine protiv čovječnosti to se i izrečene kazne odnose na ova kaznena djela, pa se postavlja pitanje mogućnosti transfera osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne u trećoj državi u Republiku Hrvatsku, ako je njen državljanin ili ima stalno prebivalište u njoj. Nalazim da bi odgovor na ovo pitanje trebalo tražiti u direktnom ugovaranju Republike Hrvatske i Vijeća sigurnosti, koje je svojom odlukom u smislu poglavlja VII Povelje Ujedinjenih naroda osnovalo ovaj sud. Jasno je da je tako nešto moguće tek nakon što bi Republika Hrvatska pružila dovoljna jamstva da se kroz tretman izvršenja kazne, takova kazna neće dezavuirati te da će postupkom njenog izvršenja biti u potpunosti postignuta svrha njenog izricanja.

Prema odredbama Statuta ICTY-a takove države koje su izrazile spremnost preuzeti osuđene osobe na izdržavanje kazne na izvjestan način, premda se kazne izvršavaju prema njihovom unutarnjem pravu, ograničene su u davanju privilegija tako osuđenim osobama. Premda se samo izvršenje kazne provodi sukladno zakonima koji se primjenjuju u toj državi za osuđene osobe, sam nadzor nad izvršenjem kazni zadržava Međunarodni sud. U tom dijelu značajne su odredbe pravila 123 do 125 Pravila o postupku i dokazima ICTY-a. Ove odredbe govore o mogućnosti pomilovanja i ublažavanja kazne osuđenoj osobi. O tome da li su ovi instituti prikladni tj. ima li mjesta njihovoj primjeni odlučuje Predsjednik, nakon što je država u kojoj se kazna izvršava obavijestila sud da osuđenik ima pravo na njih, i to nakon što se posavjetuje sa sucima. Na konačnu odluku Predsjednika, uz uobičajene okolnosti relevantne za primjenu ovih instituta, važna je i značajna spremnost osuđenika za suradnju sa tužiteljem. Poseban problem koji će se pojaviti u skoroj budućnosti je i sa ustanovljavanjem novog stalnog Međunarodnog kaznenog suda, koji predstavlja daljnji nadnacionalni sud ovlašten da osobama koje osudi izriče kazne.

Statut ovoga suda predviđa mogućnost izdržavanja kazni u državama koje su se prijavile sudu izrazivši spremnost da prihvate osuđenike te koje je sud sa takove liste izabrao. U konkretnoj situaciji preuzimanja osuđene osobe potrebno je ponovno izraziti spremnost države za preuzimanje izdržavanja, a također i izjava suda o prihvaćanju takovog transfera, pri čemu će se rukovoditi se izraženim pretpostavkama u čl. 103 st. 3 svoga Statuta. Značajno je da odredbe statuta izričito zabranjuju državama izvršenja promjenu kazne tj. dolazi u obzir samo institucija nastavka izdržavanja kazne, a isključen je proces egzekviture u kojem

država izvršenja izričući kaznu u svome postupku može prvotno izrečenu kaznu i smanjiti. O smanjenju kazne, u bilo kojoj fazi izvršenja kazne, pravo odlučivanja ima samo sud izricanja kazne, a ne i sud države izvršenja.

Sam Statut predviđa mogućnost promjene države izvršenja u tijeku izvršenja kazne. Ova promjena moguća je u svako doba odlukom suda, ali značajno je da inicijativu za takovu promjenu može dati i sama osuđena osoba.

U razmatranju problematike transfera osuđenih osoba vezano za primjenu toga instituta u Republici Hrvatskoj valja se prvo osvrnuti na odredbe međunarodnih ugovora¹⁴. Kao što je rečeno ova materija regulirana je sa više međunarodnih ugovora, kako bilateralnih tako i multilateralnih. U praksi, najšira je primjena i upotreba Konvencije o transferu osuđenih osoba od 21. ožujka 1983. godine kojoj je Republika Hrvatska pristupila.

Konvencija se primjenjuje na transfer osoba osuđenih na kaznu, što prema definiciji konvencije predstavlja lišenje slobode osobe kojoj je kazna izrečena sa ograničenim ili neograničenim trajanjem.

Što se tiče samog transfera tj. prijenosa mjesta gdje se kazna izdržava to mogu zatražiti kako država potpisnica konvencije u kojoj je kazna izrečena tako i država potpisnica konvencije koja traži da se kazna izdržava na njenom teritoriju. Upravo ova okolnost uvažava naročite interese države, uglavnom, državljanstva osuđene osobe da ta osoba kaznu izdržava u svojoj državi, uvjetno rečeno "kod kuće". Također, vrlo značajna je odrednica konvencije koja određuje da inicijativu za sam transfer može izraziti i sama osoba kojoj je kazna izrečena.

Interesantno je da je već i sama konvencija u određivanju tko i kada može tražiti transfer ograničila se terminološki, kada je navela da je transfer moguć, ali ne i obavezan, ovisno o ostvarenosti ili ne ostvarenosti uvjeta koje traži sama konvencija¹⁵.

U odnosu na ove uvjete ishodište za primjenu ove konvencije je činjenica da su obje strane tj. obje države njeni potpisnici¹⁶ i da ju primjenjuju u unutarnjem pravu. Tek u tom slučaju dolazi u obzir primjena ove konvencije.

Daljnji nužan uvjet već je ranije naveden, kada je rečeno da će se konvencija primjenjivati samo na slučaj kada je sadržaj presude čije transferiranje se traži kazna¹⁷ i to u pojmu kako ju konvencija definira - lišenje slobode. Vezano za kaznu, u konvenciji postoje i neki segmenti koji predstavljaju negativne pretpostavke. To su slučajevi koje izrijekom predviđa konvencija u kojima realizacija transfera je moguća samo kada osuđena osoba u vrijeme primitka zamolbe za transfer treba izdržati od izrečene kazne najmanje šest mjeseci ili da je kazna izrečena na neodređeno vrijeme¹⁸.

¹⁴ Članak 134. Ustava Republike Hrvatske

Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.

¹⁵ Situacija započinjanja pregovora o transferu česta je u pregovorima sa Republikom Hrvatskom, kada druge države presuđenja odustaju od nastavljanja pregovora nakon što budu obaviještene o mogućnosti, makar i iznimno, da osuđena osoba bude puštena na uvjetni otpust i nakon izdržane jedne trećine kazne.

¹⁶ postoje slučajevi ugovaranja (uglava ili razmjena nota zainteresiranih država) za pojedini konkretni slučaj

¹⁷ Republika Hrvatska potpisnica i Europske konvencije o nadzoru nad uvjetno osuđenim ili uvjetno puštenim prijestupnicima od 22. srpnja 1964 godine koja je primjenjiva u situacijama kada je počinitelju kaznenog djela izrečena uvjetna osuda.

¹⁸ Konvencija predviđa iznimku i mogućnost međusobnog usuglašavanja za transfer osuđenih osoba i kada je preostali dio kazne kraći od šest mjeseci

Ovo ograničenje postoji radi racionalnosti u postupanju državnih organa koji se stavljaju u aktivan položaj u rješavanju pitanja transfera osuđene osobe. Često je potrebno vrijeme za realizaciju samoga transfera duže od šest mjeseci, pa bi njihova aktivnost u takovoj situaciji bila bespredmetna. Također, valja imati na umu opća načela i razloge transfera te kratke vremenske kazne ne opravdavaju ta i takova načela i razloge (ekonomski i socijalni razlozi).

Valja imati na umu da do kazne zatvora ne mora uvijek doći izravno uz oglašavanje počinitelja krivim. Tako postoje i situacije kada je počinitelju izrečena novčana kazna, čije izvršenja prema odredbama ove konvencije nije moguće tražiti u stranoj državi. Međutim, ne plati li osuđena osoba takovu novčanu kaznu te dođe li u zakonom predviđenom postupku do zamjene takove kazne kaznom zatvor (supletorni zatvor), jasno je da dolazi u obzir primjena Konvencija o transferu osuđenih osoba kao da je kazna zatvora bila izvorno izrečena (naravno ako ne postoje neke od negativnih pretpostavki npr. trajanje kazne).

Postavlja se pitanje na koji način tretirati situaciju kada je u kaznenom postupku utvrđeno da je stranac u našoj državi ostvario objektivna obilježja kaznenog djela i nakon toga odlukom suda određen mu je prema odredbama Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama prisilni smještaj u psihijatrijskoj ustanovi.

Nalazim da bi i u toj situaciji, poštujući opća načela zbog kojih dolazi do primjene Konvencije o transferu osuđenih osoba istu konvenciju valjalo primijeniti. Uporište za ovakvo poimanje je odredba čl. 9 st. 4 Konvencije koja govori o mogućem postupku u situacijama kada dolazi u obzir primjena konvencije prema nekoj osobi, ali zbog unutarnjeg prava, obzirom na psihičko stanje osobe koja bi radi izvršenja kazne trebala biti transferirana, takova osoba ne može biti proglašena krivom.

Također, konvencija u definiranju pojma kazne navodi, kako je već rečeno i drugu mjeru koja predstavlja lišenje slobode. Potrebno je da je ta mjera, a u konkretnom slučaju to je prisilno zadržavanje u psihijatrijskoj ustanovi, bude izrečena od suda, što prema našem zakonu jest slučaj. Isto tako, ostvaren je i daljnji uvjet iz definicije pojma kazne u konvenciji, a to je da je do takovog prisilnog zadržavanja prema ovim odredbama moglo doći tek nakon što je sud u kaznenom postupku utvrdio da je takav počinitelj u stanju nebrojivosti ostvario objektivna obilježja kaznenog djela¹⁹.

Valja istaći da je pojam kazne u našem unutarnjem pravu jasno definiran odredbama Kaznenog zakona. Međutim u tumačenju ove problematike treba poći od ekstenzivnog tumačenja, kako ga daje i sama konvencija. Ovakvo šire tumačenje motivirano je nastojanjem

¹⁹ ZZODS

Članak 44.

- (1) Kada sud u kaznenom postupku utvrdi da je osoba u vrijeme kada je ostvarila opis kaznenog djela bila nebrojiva te zbog toga donese odgovarajuću odluku po Zakonu o kaznenom postupku, a ta se osoba nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi, neće se pustiti na slobodu već će sud donijeti rješenje o njezinu privremenom zadržavanju do najviše deset dana od donošenja tog rješenja.
- (2) Sud koji je sudio u kaznenom postupku može po donošenju presude i rješenja iz stavka 1. ovoga članka posebnim rješenjem odrediti prisilno zadržavanje nebrojive osobe prema odredbama ovoga Zakona na vrijeme koje ne može trajati duže od 8 dana od pravomoćnosti presude iz stavka 1. ovoga članka.
- (3) Osoba iz stavka 2. ovoga članka prisilno će se zadržati u psihijatrijskoj ustanovi koja se nalazi u mjestu njezina prebivališta ili boravišta, a ako u tom mjestu nema psihijatrijske ustanove, u psihijatrijskoj ustanovi koja je najbliža mjestu njezina prebivališta ili boravišta, ili mjestu gdje je vođen kazneni postupak.

Članak 45

Po primitku presude i rješenja iz članka 44. stavka 1. ovoga Zakona županijski sud nadležan po ovom Zakonu donijet će rješenje o pokretanju postupka za prisilni smještaj i provesti ga po odredbama ovoga Zakona.

da se mogućnost primjene konvencije, a time i povoljnijeg tretmana osobe koja je lišena slobode sudskom odlukom, bude što šira.

Daljnji potrebni pozitivni uvjet za primjenu ove konvencije je državljanstvo osuđene osobe koje pripada državi u kojoj bi kazna trebala biti izvršavana nakon transfera. U pogledu odrednice državljanstva, uz opće odredbe međunarodnog prava u pogledu poimanja ovoga pojma, konvencija dopušta da države i same izjavom Glavnom tajniku Vijeća Europe, upravo u svrhu ove konvencije odrede značenje pojma državljanin²⁰.

Kako je već ranije navedeno transfer osuđene osobe, uz sve do sada izložene pretpostavke nije moguć ako ne postoji suglasnost osuđene osobe odnosno, kada neka od država to traži, njegovog zakonskog zastupnika obzirom na dob odnosno njegovo psihičko ili fizičko stanje²¹. Ova suglasnost mora biti data dobrovoljno i osuđena osoba ili njen zastupnik moraju biti upoznati u potpunosti sa svim pravnim posljedicama transfera. Da bi se izbjegla svaka nedoumica, konvencija predviđa i mogućnost provjere takove suglasnosti kod osobe koja je suglasnost dala da putem konzula ili drugog službenika provjeri da li je suglasnost data dobrovoljno i uz upoznavanje sa svim posljedicama transfera.

Ova okolnost naročito je važna kada bi do transfera takove osuđene osobe moglo doći u države koje nemaju potrebni stupanj demokratičnosti u izvršavanju kazni zatvora (ili psihijatrijskoj ustanovi) te bi transferom, bez pristanka osuđene osobe on bio doveden u faktički nepovoljniji položaj.

Također, kako je ranije rečeno, u moderno vrijeme život se odvija i bez obzira na nacionalne granice te nije nemoguće zamisliti situaciju kada se osuđena osoba u potpunosti etablirala u nekoj stranoj državi te mu se ovdje nalazi i najbliža rodbina kao i prijatelji, pa bi transferom za izdržavanje kazne u državu čiji je samo državljanin, bez njegove suglasnosti u biti bio odvojen od svojih najbližih i time opet doveden u lošiji položaj nego li je na izdržavanju kazne kao stranac u državi presuđenja. Upravo ovi i ovakvi razlozi predstavljaju razlog za potrebnu suglasnost za transfer kao daljnju pozitivnu pretpostavku transfera²².

Jasno je da transfer osuđene osobe može biti ostvaren prema odredbama konvencije samo u slučaju kada je presuda, kako konvencija traži, pravomoćna. Sama konvencija ne govori ništa o izvršnosti takove presude tj. što je u situaciji zastare ili drugih razloga koji onemogućavaju izvršenje kazne zatvora. U tom dijelu valja prepoznati postojanje tzv. negativnih pretpostavki za transfer osuđene osobe. Takove pretpostavke, ukoliko postoje države će imati u vidu u procesu usuglašavanja transfera i tada će doći u obzir ranije istaknuta okolnost da konvencija ne predviđa obligatornost transfera, već samo njegovu mogućnost. Jasno je da u slučaju postojanja takovih negativnih pretpostavki među državama ne može doći do usuglašavanja o transferu osuđene osobe, što je jedan od daljnjih nužnih uvjeta za sam transfer osuđene osobe.

Za postupanje po samoj konvenciji, u tekstu konvencije izričito je navedena potrebna dokumentacija koju države razmjenjuju ovisno o tome da li inicijativu za sam transfer dala država izvršenja koja traži da joj se ustupi njihov državljanin na izdržavanje kazne ili država presuđenja koja nudi državi državljanstvo osuđenika transfer osuđene osobe.

²⁰ pojedine međunarodni ugovori dozvoljavaju mogućnost transfera osuđene osobe i u državu u kojoj takova osoba ima prebivalište. Ova mogućnost naročito je interesantna kod mogućnosti transfera osoba bez državljanstva.

²¹ ova situacija naročito se ukazuje interesantnom kod kazni na maloljetnički zatvor te kod osoba koje se nalaze u psihijatrijskoj ustanovi prisilno smještene odlukom suda nakon počinjenje objektivnih obilježja kaznenog djela u stanju neubrojivosti.

²² Prema izraženom pravnom stavu VSH transfer je odbijen nakon što je osuđena osoba u postupku egzekvaturu u samoj žalbi na prvostupanjsku presudu Županijskog suda izjavila da više nije spremna na transfer obzirom da su se okolnosti promijenile.

Sama konvencija predviđa dva modaliteta za preuzimanje izvršavanja kazne zatvora i to da država izvršenja putem nadležnih tijela nastavi sa izvršenjem kazne odmah ili temeljem sudske ili upravne odluke. Drugi modalitet je da država izvršenja kazne pristupi proceduri promjene kazne u sudskom ili upravnom postupku na način da se izrečena kazna zamjeni kaznom propisnom za isto kazneno djelo koje je predviđeno zakonom države u kojoj bi kazna trebala biti izvršavana.

Republika Hrvatska u odnosu na ova dva modaliteta dala je izjavu da će u izvršenju inozemnih sankcija na svom teritoriju provoditi u pravili proceduru na način da promjeni kaznu u sudskom postupku tako da izrečena kazna bude zamijenjena propisanom kaznom za isto kazneno djelo u našem zakonu.

Međutim, Republika Hrvatska nije isključila niti mogućnost nastavka izvršenja kazne odmah, ali je ovu mogućnost ograničili samo na slučajeve kada druga stranka ugovornica tj. država iz koje bi trebala doći transferirana osoba nije voljna primijeniti proceduru koja je predviđena kao pravilo u republici Hrvatskoj tj. promjenu kazne, te kada interesi osuđene osobe koja treba biti transferirana to zahtijevaju. I u tom slučaju Zakon o potvrđivanju konvencije o transferu osuđenih osoba vijeća Europe predviđa nužnost prilagodbe sankcije putem sudske odluke²³.

Kako je rečeno, osnovni postupak koji primjenjuje Republika Hrvatska predviđa procedura koja je u pravnoj teoriji poznata kao proces egzekviture koji u biti rezultira činjenicom da se u kaznenoj ustanovi u Republici Hrvatskoj izvršava sudska odluka sudova Republike Hrvatske.

Poseban je problem dosega takovog postupka egzekviture. U svojoj biti nije dopušteno suštinsko preispitivanje strane presude. Naime takav pristup protivio bi se samoj svrsi instituta izvršenja strane kaznene presude u sklopu postupanja međunarodno pravne kazneno pravne pomoći.

Takovo preispitivanje dopušteno je samo u opsegu ispitivanja načela identiteta pravne norme te provjeru postojanja razloga isključenja protupravnosti i slično.

Prihvatanjem ranije opisanog načela za postupak izmjene kazne dopušteno je samo mijenjanje kazne i to od nadležnog tijela, a koje je u Republici Hrvatskoj u nadležnosti Županijskih sudova.

Sudovi u tom postupku obavezni su poštovati činjenice koje izravno ili neizravno proizlaze iz presude stranoga suda. U tom postupku sud ne može izreći težu kaznu nego je bila izrečena presudom stranog suda bez obzira na okolnost koja je kazne najniže predviđena u našem pravu za to kazneno djelo. U samoj presudi mora biti izrijekom uračunato vrijeme tijekom kojeg je osuđena osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne već bila lišena slobode.

²³ U raspoloživom pregledu spisa predmeta o transferu osuđenih osoba u Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave pronađen je samo jedan takav slučaj. Ministarstvo pravde Njemačke na traženje osuđene osobe Ž.J. predložilo je Republici Hrvatskoj postupak transfera osuđenika koji se nalazi kod njih na izdržavanju kazne zatvora od deset godina, ali je izrijekom ograničilo mogućnost transfera samo na situaciju ako je Republika Hrvatska prema datoj izjavi spremna prihvatiti mogućnost nastavka izdržavanja kazne, a ne i postupak egzekviture. Županijski sud u Osijeku, kao mjesno nadležan, donio je presudu u predmetu Kv-447/98 kojim je presudio da *Temeljem čl. 10 st. 2 Konvencije vijeća Europe o transferu osuđenih osoba, uzima se kao utvrđena: pravomoćna presuda Zemaljskog suda u Bad Kreuznachu od 9 listopada 1996 godineza kaznena djela koja kaznena djela prema kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske predstavljaju kaznena djela te je osuđen na kaznu zatvorate se osuđeni Ž.J. temeljem čl. 10 st. 2 Konvencije vijeća Europe o transferu osuđenih osoba o s u d u j e na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina koja kazna se ima izvršiti u Republici Hrvatskoj.U izrečenu kaznu uračunava se vrijeme provedeno u pritvoru kao i vrijeme provedeno na izdržavanju kazne pa nadalje.*

Isto tako u postupku izmjene kazne konvencija izričito zabranjuje promjenu izrečena kazne ili mjere koje uključuje lišenje slobode u novčanu kaznu.

Postupak izmjene kazne kako je ranije navedeno predviđen je kao pravilo za postupanje u Republici Hrvatskoj dok postupak nastavka izvršenja kazne predviđen je samo kao mogućnost .

Nakon što je izvršen transfer osuđene osobe te nakon što je ista osoba ušla u sustav izvršenja države u kojoj se kazne izvršava, kako je ranije navedeno, u svojoj biti na temelju odluke upravo države u kojoj se kazna izvršava ostaje naizgled otvoreno pitanje da li time u cijelosti prestaje ingerencija države koja je presudu izrekla tj. države presuđenja.

Iz samog teksta konvencije izrijekom je predviđeno da na tako osuđenu osobu institut oprosta, amnestije i smanjenja kazne može dati kako država koja je donijela prvu presudu tako i država u kojoj se kazna iz presude izvršava ali uvijek u skladu sa svojim ustavima ili zakonima.

U odnosu na reviziju presude, kako proces egzekviture ne zadire u utvrđenja činjenica u presudi već samo prilagodbu kazne, takova revizija presude dopuštena je samo državi koja je presudu donijela.

Ukoliko bi država u kojoj je presuda donesena, donijela odluku ili mjeru kojim prestaje izvršenje kazne o takovoj svojoj odluci dužna je izvijestiti državu u kojoj se kazne izvršava a koja će nakon toga odmah obustaviti daljnje izvršavanje kazne.

Opisane okolnosti jasno daju do znanja da nakon donošenja odluke o transferu osuđene osobe i realizacije takovog transfera država koja je donijela presudu tj. država presuđenja ne odriče se u cijelosti ingerencije nad tako osuđenom osobom već u bitnim segmentima oprosta, amnestije ili smanjenja kazne odnosno revizije presude zadržava sebi pravo da odlučuje o lišenju osobe koja je proglašena krivom i izrečena joj je kazna u zakonitom postupku.

Obzirom da nakon procesa egzekviture takova osuđena osoba u suštini izvršava presudu suda države u kojoj se kazna izvršava, jasno je da je konvencija morala pružiti mogućnost i toj državi da u odnosu na tako osuđenu osobu odlučuje u odnosu na kaznu. Stoga je i toj državi prema tekstu konvencije dopušteno odlučivanje o oprost, amnestiji ili smanjenju kazne.

Kako bi država koja je presudu donijela bila upoznata sa statusom osobe čija kazna je transferirana drugoj državi, država izvršenja obavezna je obavijestiti državu presuđenja o samom izvršenju presude i to u slučaju kada smatra da je kazna u potpunosti izvršena odnosno kada je tako osuđena osoba pobjegla iz zatvora prije nego što je kazna u cijelosti izvršena. Poseban slučaj takove obavijesti predviđen je u situacijama kada samu obavijest o tijeku izvršavanja presude zatraži država presuđenja.

Sama konvencija u odredbi članka 29 predviđa mehanizam pristupanja istoj i od strane država koje nisu članice vijeća Europe.

Vrlo značajna odredba sadržana u čl. 22 konvencije koji izričito regulira za pristupanje ovoj konvenciji ne dira u prava i obaveze država koje su joj pristupile a koje proistječu iz nekih već ranijih sklopljenih ugovora o međunarodnoj suradnji pa i o transferu osuđenih osoba. Naime konvencija dopušta mogućnost državama koje su joj pristupile da i sa potpisnicima samo konvencije zaključuju i posebne ugovore ukoliko to nalaze potrebnim.

Upravo obzirom na takovo pravo država koje su pristupile ovoj konvenciji Republika Hrvatska od bivše države, prema načelima općoj sukcesiji, zadržala je ugovor između SFRJ i ČSSR o međusobnom izručenju osuđenika radi izvršenja kazne zatvora, te sa Republikom Austrijom ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, a jednako

tako i sama je zaključila nove dvostrane ugovore o međusobnom izvršavanju sudskih odluka o kaznenim stvarima i to sa Slovenijom, Makedonijom i Bosnom i Hercegovinom.

Ovi dvostrani ugovori u bitnome suglasni su sa odredbama konvencije o transferu osuđenih osoba s time da su ovi ugovori u nekoliko širi predviđajući mogućnost nadzora nad uvjetno osuđenim osobama.

Tako ovi ugovori predviđaju mogućnost transfera kako u slučaju kada se transfer traži radi prijenosa izvršenja kazne zatvora u državu u kojoj osuđena osoba ima državljanstvo, tako ovi ugovori taj prijenos predviđaju izričito za slučaj kada ta osoba na teritoriju ugovoren države ima stalno prebivalište.

Daljnje proširenje ovim dvostranim ugovorima je okolnost da se u sklopu međusobnom izvršavanja sudskih odluka u kaznenim stvarima ovim ugovorima predviđa i mogućnost preuzimanja nadzora nad osobama kojima je pravomoćno izrečena uvjetna kaznena sankcija za vrijeme provjeravanja²⁴.

U tekstu ovih dvostranih ugovora izričekom su pobrojane negativne pretpostavke za izvršenja ili nadzor tj. okolnosti koje ukoliko se pojave dovode do nemogućnosti transfera osuđene osobe odnosno nadzora nad osobom kojoj je pravomoćnom presudom izrečena uvjetno kaznena sankcija za vrijeme provjere²⁵.

U samom ugovoru jedno poglavlje posvećeno je nadzoru koji dolazi u obzir kada se preuzima nadzor za vrijeme provjere nad osobama kojima je pravomoćno izrečena uvjetna kaznena sankcija. U ovom poglavlju značajna je odredba da opoziv uvjetno kaznene sankcije pripada isključivo državi koja je donijela presudu, a ne i onoj u kojoj se na temelju ugovora ovaj nadzor provodi. U slučaju takovog opoziva moguće je uputiti zamolbu državi koja je do tada vršila nadzor da preuzme izvršenje kazne, kada dolaze u obzir druge odredbe ugovora predviđene za samo izvršenje kazne.

Važno je za napomenuti da u situacijama preuzimanja izvršenja kazne prema ovim dvostranim ugovorima postoji potreba da sud države u kojoj će kazna biti izvršavana sam odredi kaznu zatvora i sigurnosnu mjeru koja treba biti izvršava prema unutarnjom pravu. U tom postupku sud je obavezan uzeti u obzir već izrečenu kaznu ili sigurnosnu mjeru, te u tom postupku osuđena osoba ne smije biti dovedena u teži položaj. Također u tom postupku postoji vezanost utvrđenim činjenicama na kojima se temelji sudska odluka kojom je izrečena kazna koja treba biti transferirana.

Odredbe ovih dvostranih ugovora u cilju zaštite osobe čiji transfer kazne bi se vršio izričito predviđaju da takova osoba nakon transfera ne može biti kazneno progonjena, suđena,

²⁴ Kako je ranije navedeno u odnosu na ovu problematiku Hrvatska je pristupila Europskoj konvenciji u nadzoru nad uvjetno osuđenim ili uvjetno puštenim prijestupnicima.

Međutim u raspoloživom pregledu spisa predmeta Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave nije pronađen niti jedan predmet o primjeni ovih dvostranih ugovora ili Europske konvencije o nadzoru nad uvjetno osuđenim ili uvjetno puštenim prijestupnicima od 22. srpnja 1964 godine koji bi se odnosio na nadzor nad uvjetno osuđenim osobama.

²⁵ Radi se o slučajevima kada bi izvršenje ili nadzor protivilo temeljnim načelima pravnog sustava; Ako bi država izvršenja smatrala da je djelo na kojem se temelji pravomoćna sudska odluka političke, vojne ili fiskalne prirode; Ako bi izvršenje ili nadzor bili protivni drugim obvezama koje proizlaze iz prihvaćanja države izvršenja nekih obveza na međunarodnoj razini; Ako se u državi izvršenja već vodi kazneni postupak povodom istog dijela ili ga ona namjerava pokrenuti; Ako država izvršenja nije u mogućnosti izvršiti sankciju zbog zastare izvršenja; Ako se protiv osuđene osobe s obzirom na starost u vrijeme izvršenja dijela ne može voditi kazneni postupak u državi izvršenja; Ako je osuđena osoba u zamoljenoj državi već pravomoćno osuđena za isto djelo ili je oslobođena; Ako je sudska odluka donesena u odsutnosti osuđene osobe; Ako je sudska odluku donio izvanredni sud i naposljetku ako osuđena osoba uživa azil u državi presuđenja.

podvrgnuta nekom drugom ograničenju slobode ili izručena trećoj državi zbog nekog drugog kaznenog djela učinjenog prije prijenosa izvršenja ukoliko za takovu radnju ne postoji suglasnost države koja je prva presudu i donijela.

Takova suglasnost ove države nije potrebna jedino ako osuđena osoba ne napusti teritorij države gdje je izdržavala kaznu u roku od 45 dana od otpusta sa izdržavanja²⁶ odnosno kada je takova osoba napustila teritorije izvršenja kazne koju je u tom cilju bila i predana pa se potom dragovoljno vratila na njen teritorij.

Premda postoji načelna odredba u Ustavu Republike Hrvatske o primarnoj primjeni odredaba međunarodnih ugovora valja se osvrnuti i na odredbe unutarnjeg prava koje reguliraju ovu problematiku.

Značajno je za napomenuti da naše unutarnje pravo tj. Zakon o krivičnom postupku sve do njegove novele izvršene Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku u Sl.l. SFRJ broj 14/85 ovu problematiku regulirao je samo kroz dva stavka. Primarni princip je bio da domaći sudovi neće postupati po mobu inozemnog tijela kojom se traži izvršenje kazne presude stranoga suda a stavak 2 predviđao je iznimku za situaciju kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima te kada samu sankciju izrekne i domaći sud prema domaćem kaznenom zakonodavstvu.

U to vrijeme nije bilo riješeno pitanje u postupku egzekviture koji sud bi to radio i u kakovom postupku te kako bi izgledala takova presuda. Da bi se riješile ove nedoumice ranije označenom novelom odredbe Zakona o krivičnom postupku izmijenjene su na način da je predviđeno kako takav postupak izricanja sankcije i od domaćeg suda odvija se pred izvanraspravnim kaznenim vijećem bez nazočnosti stranaka²⁷. O tome koje izvanraspravno kazneno vijeće ima postupati riješeno je zakonom i prema odredbama Zakona o kaznenom postupku poslovi u vezi obavljanja međunarodne pravne pomoći u kaznenim stvarima uključivši i priznanje i izvršenje strane kaznene presude stavljeni su u nadležnost Županijskog suda pa je time u potpunosti riješeno pitanje stvarne nadležnosti suda za postupanje u postupku egzekviture. Ovim odredbama također jasno i nedvosmisleno je određeno i mjesto nadležnosti suda za postupanje. Tako u situacijama kada osuđena osoba nije imala ranije mjesto prebivališta u Republici Hrvatskoj mjesna nadležnost se određuje prema mjestu rođenja. Ukoliko su izostale obje komponente za određivanje mjesne nadležnosti, postupak se provodi pred sudom koji odredi Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Zakon izričito predviđa da odluka koja se donosi u ovakvom postupku predstavlja presudu. Međutim ova presuda po svome sadržaju drugačija je u odnosu na presudu koju bi sud donio nakon provedene javne i glavne rasprave.

Naime, presuda u postupku egzekviture u svojoj izreci mora sadržavati potpunu izreku i naziv suda iz inozemne presude te izrečenu sankciju. U obrazloženju takove presude iznijet će se samo razlozi kojima se sud rukovodio pri izricanju presude²⁸.

²⁶ I u ovom dijelu postoji ograničenje da se u ovaj rok ne računa vrijeme za koje osuđena osoba, neovisno od svoje volje, nije mogla napustiti teritorij države izvršenja.

²⁷ Valja imati u vidu da izvanraspravno kazneno vijeće je sastavljeno od tri suca a često puta može doći u obzir i izricanja kazne koju bi u redovnom postupku moglo izreći samo vijeće od pet sudaca.

²⁸ Ovako određen sadržaj presude jasnim pokazuje da u postupku egzekviture sud nije ovlašten provjeravati činjenice na kojima se zasniva presuda stranoga suda. U svojoj izreci presuda domaćeg suda mora obuhvaćati izreku presude stranoga suda te naznaku – naziv suda u inozemstvu koju je presudu donio. Suštinski novum takove presude u stvari predstavlja samo odluka o kazni koju izriče domaći sud u skladu sa kaznenim zakonodavstvom Republike Hrvatske pa prema tome Zakon traži da obrazloženje takove presude bude usmjereno isključivo na razloge kojima se sud rukovodio pri izricanju svoje kazne.

U odnosu na ovakvu presudu, kao i na presudu donošenu nakon provedene glavne i javne rasprave Zakon predviđa mogućnost izjavljivanja žalbe državnom odvjetniku, osuđeniku i njegovom branitelju²⁹.

Sve ranije navedene odredbe odnosile su se na postupanje suda kada bi valjalo izvršiti transfer osuđene osobe iz strane države u Republiku Hrvatsku. Zakon o krivičnom postupku u stavku 8. čl. 507. predviđa situaciju kada strani državljanin što je ga je osudio domaći sud ili druga osoba ovlaštena ugovorom sama inicira postupak transfera. U tom dijelu predviđeno je da takova osoba podnosi molbu prvostupanjskom sudu te dalje govori o tome da će po odredbama međunarodnog ugovora postupati upravo taj prvostupanjski sud.

Navedene odredbe nisu u skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora koji uvodi institut suca izvršenja. Prema ovim odredbama o prijedlogu koji bi podnio strani kaznenik za ustupanje izvršenja kazne zatvora kao i za slučaj kada se traži preuzimanje izvršenja kazne zatvora odluku donosi sudac izvršenja³⁰.

Odredbe ovog zakona također općenito određuju mogućnost ovoga transfera suglasno odredbama međunarodnih ugovora, domaćim zakonima i uvjetima uzajamnosti.

Kakovu situaciju nalazimo trenutno u realizaciji problematike transfera osuđenih osoba na teritoriju Republike Hrvatske?

Kako je ranije navedeno uz dva ugovora koja su prema odredbama o sukcesiji preuzeta od bivše države (ugovori sa ČSSR koji se sada odnose na države Češku i Slovačku te ugovor sa Republikom Austrijom), Republika Hrvatska potpisala je i tri nova dvostrana ugovora (države Republika Slovenija, Republika Makedonija i Bosna i Hercegovina³¹).

U nastavku ovoga rada prikazati ću na koji način je postupao Županijski sud u Zagrebu u postupcima u kojima je zatražen transfer osuđene osobe te je proveden postupak egzekvatur. Analiza je napravljena u svim predmetima egzekvatur u razdoblju od 1992 godine do danas i to kako u situacijama kada je postupak proveden do kraja tako i u slučajevima kada do transfera nije došlo iz najrazličitijih razloga. Razrada je prikazana u prilogu Tablica br. 1.

Uočljivo je da slučajevi transfera osuđenih osoba početkom devedesetih godina kada je došlo do osamostaljenja Republike Hrvatske nisu bili tako česti te kako vrijeme odmiče da

²⁹ Premda zakon o kaznenom postupku u glavi 6 koja govori o braniteljima te o slučajevima kada je obavezno da okrivljenik ima branitelja, odredbu članka 407 Zakona o krivičnom postupku koja govori o obavezi dostave takove presude i branitelju valja tumačiti na način da je sud obavezan postaviti branitelja po službenoj dužnosti okrivljeniku – osuđeniku u postupku egzekvatur. Naime na taj dio valja primijeniti analogiju koja je dopuštena pri tumačenju odredbi Zakona o kaznenom postupku. Takovu situaciju valja promatrati kao situaciju kada okrivljenik zbog faktičnih razloga jer se nalazi na izdržavanju kazne u drugoj državi je nesposoban sam se braniti. Također na istu situaciju primjenjiva je i analogija sa obvezom određivanja branitelja osoba protiv koje je određen pritvor za vrijeme dok pritvor traje. Naime, boravak takove osobe u stranom zatvoru u svojoj biti predstavlja ograničenje slobode njegovog kretanja, a što je ratio postavljanja branitelja pritvorenoj osobi. Daljnja analogija moguća je u izjednačavanju postupka egzekvatur sa postupkom gdje se sudi optuženiku u odsutnosti, kada obavezno mora imati branitelja. I ova situacija predstavlja sui generis suđenje, samo što takovo suđenje zadire samo u pitanje kazne.

³⁰ Nalazim da bi u situaciji ovakve normativne neusklađenosti u nadležnosti za postupanje u odnosu na preuzimanje izvršenja kazne zatvora između Zakona o kaznenom postupku i Zakona o izvršenju kazne zatvora valjalo primjenjivati odredbe upravo Zakona o izvršenju kazne zatvora po načelu primjene zakona specijaliteta. Ovakvo rješenje moguće je do normativnog usuglašavanja koje nalazim nužnim u najkraćem roku.

³¹ Već i navedeno da je potpisanim posebnim dodatkom primjena ovog ugovora isključena za Srpski entitet u BiH te ovaj ugovor još uvijek se primjenjuje kao privremeni nakon njegovog potpisivanja a bez da je objavljen u službenom glasilu.

ih je sve više. Također, može se uočiti da je u postupku egzekviture gotovo u potpunosti prihvaćana kazna iz presude države presuđenja ili je mijenjana gotovo neznatno.

Vidljivo je da je po presudama koje je donio sud u postupku egzekviture, sud postupao kao i sa ostalim svojim, "domaćim" presudama. U odnosu na ove presude, kao i u odnosu na ostale sud je postupao po izvanrednim pravnim lijekovima tj. provedeni su postupci po zahtjevima za izvanredno ublaženje kazne, postupci po zahtjevima za pomilovanje, odnosno postupak nepravog ponavljanja kaznenog postupka tj. postupak objedinjavanja kazne. Uočljivo je da naši sudovi nisu prihvaćali smanjenje kazne po zahtjevima za pomilovanje ili izvanredno ublaženje kazne, a do realnog smanjenja kazne došlo je jedino u postupku objedinjavanja kazne iz više presuda.

Također, u iznesenom prikazu vidljivo je da je najveći broj takovih zahtjeva iz država koje su prostorno susjedne ili vrlo blizu, odnosno države kojima gravitiraju stanovnici Republike Hrvatske, kao što su Republika Austrija odnosno Savezna Republika Njemačka.

Značajno je za uočiti da je u pojedinim slučajevima (što je vidljivo u tabelarnom prikazu 1) transfer zatražen i u situaciji kada se osuđena osoba nije nalazila na izdržavanju kazne. U tim situacijama nadležni sud pozivao je takovu osobu da se očituje o svojoj spremnosti da kaznu iz države presuđenja izdržava u Republici Hrvatsko. Bilo je slučajeva u kojima je tako osuđena osoba prihvaćala izvršenje u RH, ali jednako tako bilo je i slučajeva u kojima osuđena osoba to nije prihvatila te postupak transfera nije bio moguć.

Vrlo interesantni podaci proizlaze i iz dobivenih i raspoloživih podataka u Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave³², a prikazani su u tablici br. 2.

Upravo ovo ministarstvo je ono koje praktički vodi realizaciju samoga transfera osuđenih osoba, nakon što su sudovi donijeli odluke u sudskim postupcima. U pregledu ovoga ministarstva vidljivo je da je Republika Hrvatska pojavljivala se kako u ulozi države presuđenja, tako i u ulozi države izvršenja kazne. Također, uočljivo je da je Republika Hrvatska i sama tražila transfer osuđenih osoba državljana RH, ali jednako tako da su i druge države bile pokretači takove inicijative za sam transfer osobe, državljana RH koji je osuđen na njihovom teritoriju. Uočljivo je da je u jednom slučaju transfer osuđene osobe zatražila Bosna i Hercegovina za osuđenu osobu koja ima dvojno državljanstvo tj. državljanin je BiH i RH. Međutim, ovome traženju nije udovoljeno obzirom da je sam kazneni postupak vođen u odsutnosti optuženika, a kasnije osuđenika, što je jedna od navedenih negativnih pretpostavki za transfer osuđene osobe. Također, u jednom slučaju Savezna Republika Njemačka predložila je transfer osuđene osobe u Republiku Hrvatsku, a osuđeni je državljanin BiH. Ova situacija bila bi moguća kada osuđena osoba ima stalno prebivalište na teritoriju Republike Hrvatske. Ovaj transfer osuđene osobe je i realiziran.

Uočljivo je da je Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave postupalo po postupcima transfera osuđenih osoba u vremenskom razdoblju od 1996 do 1998 u ukupno 27 predmeta. Od ovoga broja Republika Hrvatska bila je država presuđenja u 12 postupaka. Od toga broja RH u 10 postupaka inicirala je postupak transfera u druge države i zahtjev je pozitivno riješen u 9 slučajeva, dok samo jednom do transfera nije došlo. U 2 navrata RH bila je država koja inicira postupak transfera kada je država presuđenja neka druga država. U oba slučaja transfer je realizira.

U 15 slučajeva država presuđenja bila je neka druga država i u tim predmetima Republika Hrvatska je u 13 slučajeva bila država tražitelj transfera nudeći se kao država izvršenja kazne. Samo su četiri slučaja kada takovom traženju nije udovoljeno. Dva su

³² Za navedene podatke zahvaljujem gospođi dr. iur. Nadi Pavelić Mićanović.

slučaja bila kada je država presuđenja neka druga država, a istovremeno ista država je i inicijator za postupak transfera. U oba ova slučaja transfer je uspješno realizira.

Uočljivo je da u tri slučaja nije došlo do transfera osuđene osobe u RH kao državu izvršenja kazne obzirom na odredbe našeg kaznenog zakonodavstva koje se odnosi na najvišu kaznu, odnosno na mogućnost uvjetnog otpusta osuđenika sa izdržavanja kazne, makar i samo iznimno, nakon izdržane 1/3 kazne. Međutim, istovremeno transfer je realiziran u jednom slučaju kada je u državi presuđenja izrečena kazna doživotnog zatvora, a u postupku egzekviture ova kazna je zamijenjena kaznom zatvora od dvadeset godina. Ovaj slučaj transfera pozitivno je riješen.

Sve izloženo ukazuje da se radi o pravnom institutu u pružanju međunarodne kaznenopravne pomoći koji evidentno je u razvoju. Takav razvoj, kako je uvodno istaknuto, uvjetovan je brzim tehnološkim razvojem. Kazneno pravo mora biti pripremno odgovoriti za takove novonastale situacije. To nastojanje, za sada, ogleda se u činjenici da kako dvostrani tako i mnogostrani ugovori koji reguliraju ovu materiju, predviđaju mogućnost njihove primjene i na ranije osuđene osobe.

Da bi ipak unaprijed postojali jasni pravni standardi za mogućnost primjene ovoga pravnog instituta, nalazim pozitivnim pristupanje Republike Hrvatske mnogostranim ugovorima, kao i zaključenje posebnih dvostranih ugovora koji uvijek mogu bolje i preciznije odgovoriti na zahtjeve svake od država potpisnica istog.

ZAKLJUČAK

Namjera ovoga rada je prikaz normativnog stanja u Republici Hrvatskoj problematike transfera osuđenih osoba, kao oblika međunarodne kaznenopravne pomoći. U radu je, obzirom na primarnu primjenu međunarodnih ugovora, iznesen prikaz međunarodnih ugovora koji se primjenjuju u Republici Hrvatskoj. Nakon ovog prikaza izložena je domaća zakonska regulativa ovoga pravnog instituta. Na posljetku dat je prikaz primjene ovoga pravnog instituta u praksi Županijskog suda u Zagrebu u vremenu od 1992 godine do 2000 godine te pregled predmeta na kojima je postupalo Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u vremenu od 1996 do 1998. godine.

Uočen je trend porasta primjene ovoga pravnog instituta. Najčešća primjena istoga dolazi u odnosu na susjedne države i to na temelju dvostranih ugovora. Primjena Europske konvencije znatno je rjeđa i u tim slučajevima uglavnom je tražen postupak nastavka izvršenja kazne, koji je Republika Hrvatska prihvatila samo kao iznimku.

Za Republiku Hrvatsku problem transfera postaje osobito interesantan obzirom na osobe koje su hrvatski državljani, a bili bi osuđeni po ICTY-u. Poseban problem je i sa eventualnim transferom osuđene osobe, gledano u budućnosti, po stalnom Međunarodnom kaznenom sudu, nakon što isti saživi.

S u m m a r y

The purpose of this work is description of legal situation in Republic of Croatia concerning transfer of convicted persons as form of the international Criminal assistance. The international treaties that oblige Republic of Croatia are shown, having in mind that there is an obligation of primarily exertion of those international treaties. Afterwards, domestic legal regulation of this legal institute is stated. At the end, there is a description of implementing this legal institute in court praxis of County Court in Zagreb from 1992. until 2000, and description of the cases that Ministry of justice dealt with from 1996 until 1998.

There is a trend of increasing of application this legal institute. The most often application of transfer of convicted persons is on basis of bilateral treaties in relation with neighboring countries. The application of Europe Convention is considerably seldom and in those cases the procedure of continuation imprisonment was wanted. Those requests Republic of Croatia accepted only by exception.

Problem of transferring convicted persons for Republic of Croatia became particularly interesting when there is conviction by International Criminal Tribunal in Haag and convicted person is Croatian citizen. Specific problem that could arise in future is contingent transfer of convicted persons after conviction by International Criminal Court, after this Court come into force.